

**KLAIPĖDOS APSKRITIES IEVOS SIMONAITYTĖS VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS
SPECIALISTŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO POREIKIŲ ANALIZĖ**

Tyrimo ataskaita

Parengė:
Vyr. metodininkė Živilė Jonaitienė

Klaipėda, 2023

IVADAS

Apklauso aktualumas – 2019 m. kultūros politikos strateginiame dokumente „Kultūra 2030“ įtvirtintas siekis ugdyti kultūrinės žmogaus kompetencijas ir kūrybingumą visą gyvenimą. Nustatyta, jog šiam tikslui pasiekti būtina nuosekliai rengti aukštos kvalifikacijos kultūros ir meno pedagogus, profesionalius kultūros darbuotojus ir vadybininkus. Valstybės pažangos strategijoje nustatyta, jog „vienas iš svarbiausių veiksnių, lemiančių visuomenės vystymosi procesus, yra gerai išvystyta ir sėkmingai veikianti mokymosi visą gyvenimą sistema. Kultūros įstaigos ir jų darbuotojai yra svarbūs ir aktyvūs mokymosi visą gyvenimą sistemos dalyviai, jiems keliamos užduotys neatsiejamos nuo visuomenės kultūrinės edukacijos, informacinio raštingumo bei kitų šiuolaikinei visuomenei ir atskiram žmogui būtinų kompetencijų tobulinimo“¹. Bibliotekų, kaip kultūros srities, darbuotojams, turi būti sudaromos galimybės tobulinti jų profesines kompetencijas, naudojant inovatyvius mokymosi metodus.

Siekiant užtikrinti bibliotekų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo organizavimą, koordinavimą ir valdymą, 2017 m. nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka parengė „Lietuvos viešųjų bibliotekų darbuotojų kvalifikacijos kėlimo sistemos modelį“, kurio paskirtis – „suteikti teises garantijas asmeniui įgyvendinti įgimtą teisę visą gyvenimą ugdyti savo asmenybę, laiduoti galimybę įgyti žinių ir gebėjimų, atrasti naujų gyvenimo prasmų, skatinti ne tik gerinti profesinius įgūdžius, bet ir kurti prasmingą laisvalaikį, būti aktyviu demokratinės visuomenės nariu“².

Įgyvendinant „Apskričių viešųjų bibliotekų regioninės veiklos plėtros modelį“ ir siekiant užtikrinti darbuotojų mokymosi visą gyvenimą poreikius, Klaipėdos apskrities Ievos Simonaitytės viešojoje bibliotekoje (toliau – KLAVB) periodiškai atliekamos Klaipėdos ir Tauragės apskričių savivaldybių viešųjų ir mokyklų bibliotekų (toliau – SVB, regiono mokyklų bibliotekos) bei KLAVB specialistų kvalifikacijos tobulinimo poreikių apklauso.

Tyrimo tikslas – sužinoti, kokių bendrųjų, profesinių ir specialiųjų kompetencijų KLAVB specialistams trūksta. Nustačius bibliotekų specialistų kvalifikacijos tobulinimo poreikius, įgyvendinti veiklas, skirtas kompetencijų ugdymui ir profesiniam tobulėjimui.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) išsiaiškinti bibliotekų specialistų kompetencijų ugdymo poreikį;

¹ Lietuvos respublikos kultūros ministro įsakymas dėl kultūros sektoriaus darbuotojų 2020-2022 metų kvalifikacijos tobulinimo programos patvirtinimo. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a0ef9bb0789111eaa38ed97835ec4df6?positionInSearchResults=1&searchModelUID=985a4661-a546-44dd-99de-57f8b62734f3>

² Parengė: prof. dr. Renaldas Gudauskas, doc. dr. Rimantas Lukoševičius, Vainora Knopkuvienė: Projektas „Lietuvos viešųjų bibliotekų darbuotojų kvalifikacijos kėlimo sistemos modelio sukūrimas“. Vilnius, 2017 m.

- 2) apibendrinti tyrimo rezultatus ir jais naudojantis sudaryti mokymų programą, skirtą Klaipėdos ir Tauragės SVB ir mokyklų bibliotekų bei KLAVB specialistams.

Tyrimo tikslinė grupė – Klaipėdos ir Tauragės SVB ir mokyklų bibliotekų bei KLAVB specialistai.

Tyrimo metodas – anketinė apklausa, platinama elektroniniu būdu, pateikiant aktyvią apklausos nuorodą. Anketoje pateikti uždarojo ir atvirojo tipo klausimai. Apklausa buvo anonimiška.

Tyrimo atlikimo laikas – 2023 m. gegužės 22 – birželio 16 d.

TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

2022 m. gruodžio 31 d. duomenimis KLAVB dirbo 99 darbuotojai, iš jų 71 – profesionalus bibliotekininkas (47 turintys bibliotekininkystės, informacijos mokslų išsilavinimą, 24 – įgiję profesijos įgūdžius ilgą laiką dirbdami bibliotekoje), 14 kvalifikuotų specialistų. Į apklausą atsakė 51 KLAVB specialistas, t. y. 60 proc. visų bibliotekoje dirbančių specialistų, tad galima teigti, jog apklausos rezultatai yra reprezentatyvūs ir atskleidžia bibliotekos specialistų kvalifikacijos tobulinimo poreikius.

Bibliotekoje dirbančio specialisto profesinis tobulėjimas priklauso nuo jau turimų žinių bei įgūdžių ir jų poreikio. Siekiant užtikrinti profesinių žinių gilinimą, apklausos metu buvo siekiama išsiaiškinti kokias pareigas užimantys bibliotekininkai teigia norintys tobulinti bendrąsias, specialiąsias ar profesines kompetencijas.

Apklausos metu 21 respondentas (41 proc.) pažymėjo, jog užima vyresniojo bibliotekininko pareigas, 9 – vyriausieji bibliotekininkai (18 proc.), po penkis respondentus (po 10 proc.) pažymėjo, jog yra padalinio vadovai arba užima kitas pareigas, t. y. priklauso kitų specialistų grupei. Po keturis respondentus (po 8 proc.) pažymėjo, jog yra vyriausieji arba vyresnieji metodininkai, du respondentai (4 proc.) įvardijo užimantys edukatoriaus pareigas, vienas respondentas – bibliotekininkas (*diagrama 1*).

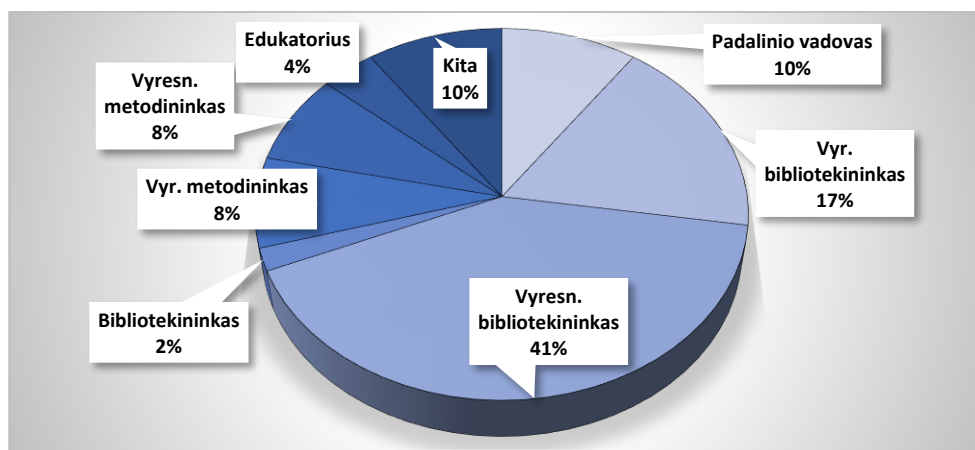

Diagrama 1. Respondentų pasiskirstymas pagal pareigas

Bendrosios kompetencijos

Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymu Nr. ĮV–293 patvirtintoje „Kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje“ kompetencija apibrėžiama kaip „gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma“. Tam, kad kultūros darbuotojas galėtų profesionaliai atlikti savo darbą, gebėtų ieškoti informacijos, bendrauti, gerai jaustųsi savo profesinėje aplinkoje, pirmiausia jam reikalingos bendrosios kompetencijos. Joms mokslinėje literatūroje ir įvairiuose su kultūros lauku susijusiuose dokumentuose įprastai skiriama daugiausia dėmesio. Bendrąsias kompetencijas sudaro: vertės visuomenei kūrimas; kultūrinė inteligencija; socialinė atsakomybė ir asmeninė lyderystė; inovatyvumas; technologinis raštingumas.³

KLAVB darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo apklausoje daugiausiai respondentų – 26 (51 proc.), išreiškė norą gilinti *efektyvios komunikacijos* žinias. Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje komunikacija informaciniu požiūriu suvokiama kaip sąmoningas, tikslingas veiksmas siekiant perduoti pranešimą, paveikti ar įtikinti kitus. Procesiniu požiūriu komunikacija suvokiama kaip veiksmas, kai kokiam nors išoriniam stimului suteikiama prasmė.⁴ Bibliotekoje efektyvios komunikacijos žinios svarbios sėkmingam bendravimui tiek su komanda, tiek su aptarnaujamos bendruomenės nariais. Gebėjimas sėkmingai komunikuoti padeda kurti teigiamą mikroklimatą ir patenkinti vartotojų poreikius.

22 respondentai (43 proc.) pageidauja išmokti *streso valdymo* įgūdžių. Stresas – neatsiejamas šių laikų <...> profesinės veiklos komponentas. Stresas darbe padidina organizacijos sąnaudas: nukenčia darbo ir sprendimų kokybę, pervertinamas vykstančių pokyčių greitis, todėl nuolat skubama, atsisakoma ilgalaikių perspektyvų analizės pasitenkinant trumpalaikiais sprendimais,

nukenčia bendradarbiavimas sprendžiant organizacijoje kylančias problemas, trūksta originalių sprendimo būdų.⁵

2021–2022 m. dalis kvalifikacijos stiprinimo renginių buvo skirti streso valdymo įgūdžiams tobulinti (savižudybių prevencijos mokymai „SafeTALK“, dviejų dalių mokymai „Profesinio perdegimo pavojai. Kaip pasirūpinti savimi?“), tačiau tyrimas atskleidžia, jog stresinių situacijų valdymo ugdymo poreikis KLAVB specialistams išlieka aktualus.

Viešojo kalbėjimo įgūdžius stiprinti pageidauja 17 KLAVB specialistų (33 proc.). 2021 m. „Klaipėdos apskrities Ievos Simonaitytės viešosios bibliotekos specialistų kvalifikacijos tobulinimo poreikių apklausos“ duomenimis, viešojo kalbėjimo įgūdžių stiprinimas buvo aktualus 10 respondentų (30,3 proc.). Nemažėjantis kompetencijos ugdymo poreikis gali būti susijęs su kintančiomis bibliotekininkų funkcijomis, darbuotojų kaita.

Psichologijos žinių (įvairaus amžiaus tarpsnio ypatumai, bendravimas su psichinę negalią turinčiais asmenimis ir pan.) tobulinimui poreikį išreiškė 16 KLAVB specialistų (31,4 proc.). KLAVB specialistų psichologinių žinių tobulinimui, bendravimui su įvairius poreikius turinčiais bibliotekos vartotojais nemažas dėmesys buvo skirtas 2021–2022 m.: organizuoti mokomieji renginiai, skirti raidos sutrikimus turinčių bibliotekos vartotojų aptarnavimui tobulinti („Autizmo spektro sutrikimų vaikus auginančių šeimų patirtis“, „Sensoriniai skaitymai“, „Elgesio ir emocinių sunkumų / sutrikimų turintis vaikas / paauglys. Kaip sutarti bibliotekoje?“ ir kt.).

Kūrybinio mąstymo kompetencijos tobulinimui poreikį išreiškė 16 KLAVB specialistų (31,4 proc.), dalyvavusių apklausoje. Lyginant su 2021 m. kvalifikacijos tobulinimo poreikio apklausos rezultatais, kūrybiškumo skatinimo ugdymas buvo aktualus 11 (33,3 proc.) respondentų.

Medijų ir informacinis raštingumas (MIRKT) – būtinosios kompetencijos (žinios, gebėjimai, nuostatos), įgalinančios piliečius efektyviai naudotis medijomis, žiniasklaida ir kitais informacijos šaltiniais, susijusios su kritinio mąstymo ir mokymosi visą gyvenimą gebėjimais, reikalingais socializacijai ir aktyviam gyvenimui pilietinėje visuomenėje.⁶ KLAVB specialistų apklausos duomenimis, medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų tobulinimas aktualus 15 (29,4 proc.) respondentų. 2021 m. atlikto kompetencijų ugdymo poreikio tyrimo duomenys rodo, jog medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų ugdymas buvo aktualus 69,7 proc. apklaustųjų.

Siekiant nustatyti medijų ir informacinio raštingumo ugdymo šalies viešosiose bibliotekose procesus ruošiant ir įgyvendinant MIRKT 2020 m. „Kurk Lietuvai“ atliktos viešųjų bibliotekų apklausos duomenimis, per pastaruosius 12 mėnesių bibliotekos darbuotojai iš 91 proc. bibliotekų dalyvavo mokymuose, seminaruose ar kitose MIRKT ugdymo veiklose. Rezultatai rodo, kad bibliotekininkai turi gerus medijų naudojimo įgūdžius, tačiau kitos MIRKT ugdymui reikalingos

kompetencijos, tokios kaip kritinio mąstymo ugdymas ar turinio kūrimas, turi būti ir toliau ugdomos bei tobulinamos, siekiant stiprinti jų kaip medijų edukatorių vaidmenį vietos bendruomenėse.⁷

Skatinant paskatinti visuomenę domėtis žiniasklaidos ir socialinių tinklų veikimo principais bei mokytis atrinkti, suprasti, interpretuoti, analizuoti bei kritiškai vertinti pateikiamą informaciją, 2022 m. pradėjo veikti Lietuvos Respublikos kultūros ministro sudaryta darbo grupė, koordinuojanti gyventojų medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų ugdymo veiklas bibliotekose. Per metus buvo parengta MIRKT programa ir metodika, suformuoti regioniniai konsultantų tinklai, kuriems pavesta stiprinti gyventojų medijų ir informacinio raštingumo kompetencijas, prisijungta prie Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos UNESCO Pasaulinės medijų ir informacinio raštingumo savaitės organizavimo, jaunimo kritiniam mąstymui ugdyti sukurtas stalo žaidimas „Populistas“ ir kt.

Skaitmeninio raštingumo kompetencijas tobulinti pageidauja 11 KLAVB respondentų (21,6 proc.) 2021 m. apklausos duomenimis, skaitmeninio raštingumo mokymai pažengusiesiems, kuriuos vykdė KLAVB darbuotojos ir skaitmeninio raštingumo mokymų lektorės, domino 72,7% (24) respondentų. Pradedančiųjų mokymams poreikį išreiškė 1 KLAVB specialistas.

2023 m. sumažėjusį skaitmeninio raštingumo kompetencijos ugdymo poreikį lėmė skaitmeninio raštingumo mokymai KLAVB specialistams („Viešosios paslaugos internetu kiekvienam“, „Planuokime laisvalaikį internetu“, „Pristatymų rengimas“, „Programavimo paketas“ ir kt.), skirti išmokti efektyviai, saugiai ir atsakingai naudotis informacinėmis technologijomis bei internetu ir jo teikiamomis galimybėmis.

Komandinio darbo kompetencijas tobulinti norą išreiškė 13 KLAVB specialistų (25,5 proc.). Komandinis darbas – viena iš bibliotekos darbuotojo darbo sąlygų ir svarbus veiksnys, lemiantis sėkmingą organizacijos veiklą. Ugdyti ar tobulinti komandinio darbo įgūdžius svarbu kiekvienam bibliotekos specialistui.

Derybų ir konfliktų valdymo kompetencijų stiprinimo poreikį išreiškė 11 respondentų (21,6 proc.). 2021 m. apklausos duomenimis, konfliktinių situacijų valdymo kompetenciją tobulinti pageidavo 33,3 proc. KLAVB specialistų.

Kritinio mąstymo kompetencijos ugdymas aktualus 9 respondentams (17,6 proc.). **Kalbos kultūros** ir **raštvedybos** kompetencijas tobulinti norą išreiškė po 23,5 proc. KLAVB specialistų.

Apklausos rezultatai parodė, jog dirbant komandoje ar aptarnaujant vartotojus, komunikavimo reikalaujančių kompetencijų tobulinimas išlieka aktualus (*diagrama 2*). Mažiau respondentų dėmesio sulaukė **lankytojų aptarnavimo kultūros ir vartotojų teisių apsaugos** bei **teisės pagrindų** kompetencijos, jas tobulinti pasirinko po 8 respondentus (po 15,7 proc.), **emocinio intelekto** kompetenciją tobulinti rinkosi 4 respondentai (7,8 proc.).

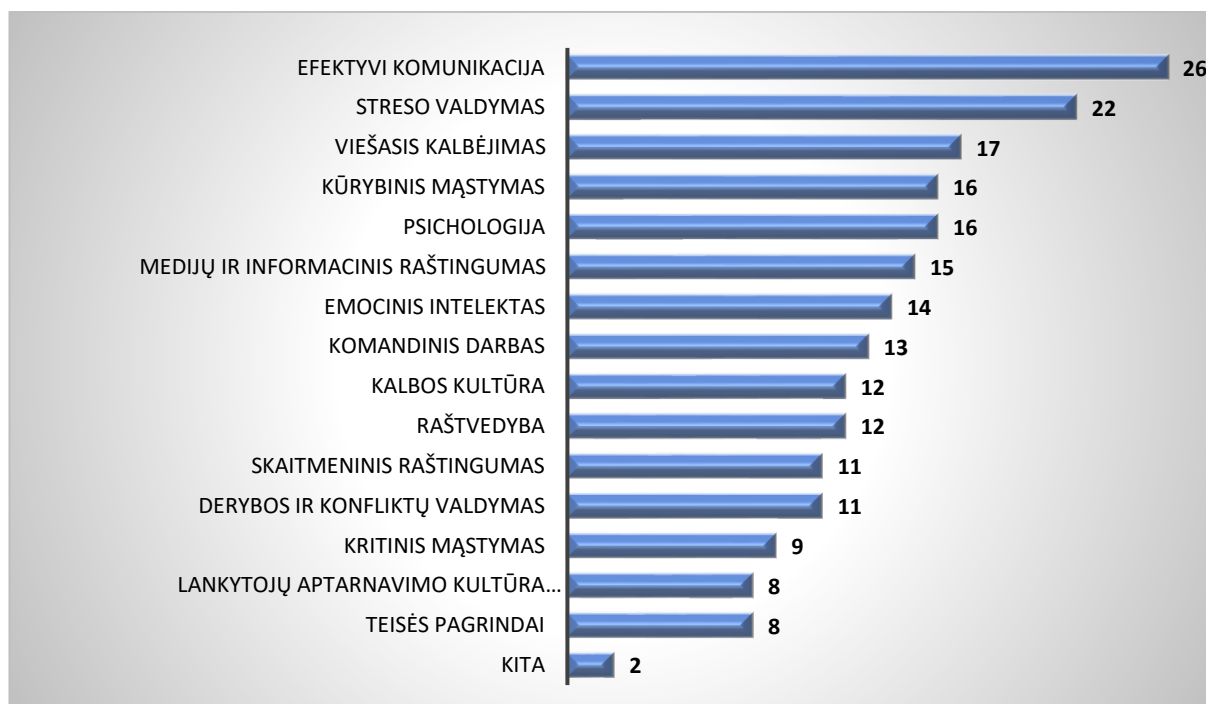

Diagrama 2. KLAVB specialistų bendrųjų kompetencijų stiprinimo poreikis

Profesinės ir specialiosios kompetencijos

Kultūros sektoriaus darbuotojų 2020–2022 metų kvalifikacijos tobulinimo programoje specialiosios ir profesinės kompetencijos apibrėžiamos taip:

- *specialiosios kompetencijos* – tai yra tos kompetencijos, kurios aktualios konkrečioms kultūros sritims ir leidžia asmenims dirbti konkrečiame veiklos lauke (šiuo atveju – konkrečioje kultūros srityje ar keliose (bet ne visose) kultūros srityse);

- *profesinės kompetencijos* – yra siauriausios pagal sampratą, būdingos konkrečioms profesijų grupėms. Jas įgijęs asmuo geba atlikti specifines, tik konkrečiai profesijai būdingas veiklas, kurios gali būti ir netipinės platesnio profesinio lauko specializacijoms. Jos susijusios su atskirų veiklos sričių (archyvų, bibliotekų, muziejų, kultūros centrų, paveldo apsaugos įstaigų ir kt.) specifika.

Kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programoje pateikiama kompetencijų struktūra apima būtinausias bendrąsias kompetencijas, kurios yra aktualios ir naudingos kultūros sektoriaus darbuotojų kasdieniame darbe, bei specialiąsias ir profesines kompetencijas. Kompetencijų struktūra leidžia kelti nuoseklius reikalavimus visiems kultūros sektoriaus darbuotojams (pagal atitinkamus lygmenis), sistemiškai ugdyti kultūros sektoriaus darbuotojų kompetencijas, tobulinti jų kvalifikaciją ir numatyti jų karjeros planus, taip pat suteikia galimybę susieti kultūros darbuotojų kompetencijas su jų vertybėmis ir motyvacija. Ribotumas, žinių, įgūdžių bei gebėjimų stygius globalizacijos amžiuje pabrėžiamas visų kultūros sričių darbuotojų – muziejininkų, archyvarų, bibliotekininkų, kultūros centrų darbuotojų, paveldosaugininkų, scenos meno atstovų.

Siekiant išsiaiškinti profesinių ir specialiųjų kompetencijų tobulinimo poreikį, kiekvienas apklausoje dalyvavęs KLAVB specialistas galėjo nurodyti iki 5 specialiųjų ir profesinių bibliotekų srities kompetencijų, kurias pageidauja tobulinti. Apklausoje iš viso pateiktos 26 profesinės ir specialiosios kompetencijos (*diagrama 3*), atrinktos vadovaujantis Kultūros sektoriaus darbuotojų 2020–2022 metų kvalifikacijos tobulinimo programoje pateiktu specialiųjų bei profesinių kompetencijų sąrašu, skirtu mokslo ir studijų institucijų bei valstybinės reikšmės, viešųjų ir specialiųjų bibliotekų darbuotojams.

Diagrama 3. KLAVB specialistų profesinių ir specialiųjų kompetencijų stiprinimo poreikis

Didžiausią respondentų dalį – 14 respondentų (27,5 proc.) domina *užsienio kalbų kursai*. Galima daryti prielaidą, jog užsienio kalbų poreikiui įtakos turėjo 2021 m. KLAVB pradėtas įgyvendinti projektas Erasmus+ „Naujos kompetencijos bibliotekininkams vystant neformalųjį suaugusiųjų švietimą“, kurio metu bibliotekos specialistai dalyvauja patirties pasidalijimo stažuotėse įvairiose užsienio šalyse. Taip pat užsienio kalbų mokymosi poreikiui įtakos turėjo 2022 m. prasidėjęs

karas Ukrainoje, kai bibliotekoje pradėjo lankytis Ukrainos piliečiai, prie bibliotekos kolektyvo prisijungė Ukrainos bibliotekų specialistai, nekalbantys lietuvių kalba.

13 respondentų (25,5 proc.) aktualus **bibliotekos informacijos išteklių (fondo sudarymas, organizavimas, panaudojimas, apsauga)** žinių ir įgūdžių tobulinimas. 2021 m. atlikto kvalifikacijos tobulinimo poreikio tyrimo duomenimis, gilinti žinias bibliotekos informacijos išteklių srityje pageidavo 26,5 proc. KLAVB specialistų.

13 respondentų (25,5 proc.) aktualus **vidinės komunikacijos, organizacinės** psichologijos žinių tobulinimas. Tuo tarpu **išorinės komunikacijos, viešųjų ryšių** kompetencijų tobulinimo pageidauja 17,6 proc. respondentų. Galima teigti, jog didesnis domėjimasis vidine komunikacija rodo KLAVB specialistų poreikį tobulinti sklandų informacijos perdavimą organizacijos viduje. Mažesnis poreikis tobulinti išorinės komunikacijos žinias gali būti susijęs su mažu išorinės komunikacijos specialistų bibliotekoje skaičiumi, siaura darbo sritimi.

Inovatyvios technologijos ir skaitmeninės inovacijos domina 12 respondentų (23,5 proc.). Sėkmingas naujų technologijų taikymas bibliotekinėje veikloje gali pritraukti naujus vartotojus, todėl svarbu ugdyti šią kompetenciją, nuolat atnaujinti žinias ir įgūdžius.

2020 m. apskričių bibliotekoms parengus vieningas edukacinių programų bei kompetencijų ugdymo teikimo, tvirtinimo ir kokybės užtikrinimo tvarkas, apskričių bibliotekų specialistai pradėjo intensyviai rengti mokymų bei edukacinių užsiėmimų programas (vartotojams ir bibliotekininkams). Tyrimo duomenys parodė, jog 12 KLAVB respondentų (23,5 proc.) išreiškė norą tobulinti **edukacinių programų kūrimo, organizavimo ir įgyvendinimo** žinias ir įgūdžius. Tuo tarpu **mokymų programų rengimas** aktualus 10 KLAVB specialistų (23,5 proc.).

Biblioterapijos žinias tobulinti nori 11 respondentų (21,6 proc.). Nors ankstesniais metais bibliotekos specialistams (ir vartotojams) buvo organizuoti biblioterapijos metodikos taikymo ar biblioterapijos užsiėmimai, poreikis tobulinti ar gilinti biblioterapijos žinias nemažėja.

Knygų populiarinimo ir skaitymo skatinimo strategijos kompetencijas tobulinti pageidauja 10 apklausoje dalyvavusių KLAVB specialistų (19,6 proc.). Knygų populiarinimo ir skaitymo skatinimo programų įgyvendinimas gali pritraukti įvairaus amžiaus skaitytojus, stiprinti moksleivių kūrybinį ir kritinį mąstymą, formuoti teigiamą požiūrį į skaitymą ir biblioteką.

9 KLAVB specialistai (17,6 proc.) nurodė pageidaujantys tobulinti **paslaugų ir produktų viešinimo, auditorijų plėtros** kompetencijas. 2021 m. kvalifikacijos tobulinimo poreikio apklausos duomenimis, bibliotekos paslaugų ir renginių viešinimo kompetenciją tobulinti pageidavo 50 proc. (17) KLAVB respondentų.

Ugdyti **rinkodaros** kompetenciją pageidavo 8 apklausoje dalyvavę KLAVB specialistai (15,7 proc.), iš kurių 3 respondentai eina vadovo pareigas, 5 respondentai – vyresnieji arba vyriausieji

metodininkai. **Pedagogikos žinių tobulinimas** taip pat aktualus 8 KLAVB specialistams (15,7 proc.). Tuo tarpu **andragogiką** pasirinko 4 respondentai (7,8 proc.).

Informacijos paieškos strategija, paieškos rezultatų vertinimas aktualus 8 respondentams (15,7 proc.). Ankstesnio tyrimo duomenimis, informacijos paieškos ir užklausų tenkinimas buvo aktualus 52,9 proc. (18) KLAVB respondentų.

Duomenų apsaugos ir atvirosios prieigos mokymuose norą dalyvauti išreiškė 8 apklausos dalyviai (15,7 proc.).

Specialiųjų poreikių vartotojų aptarnavimo žinių gilinimas aktualus 7 KLAVB specialistams (13,7 proc.), dalyvavusiems apklausoje. 2021 m. ši kompetencija buvo aktuali 20,6 proc. (7) respondentų. Mažėjančiam poreikiui įtakos turėjo aktyviai vykdomos iniciatyvos „Biblioteka visiems“ veiklos. Iniciatyvos įgyvendinimo metu Lietuvos viešosios bibliotekos labiau prisitaikė prie skirtingus poreikius turinčių lankytojų, didino prieinamumą įvairių negalią turintiems žmonėms, skatino visuomenės informuotumą ir toleranciją. Daug dėmesio skirta bibliotekos specialistų kompetencijų, susijusių su specialiųjų poreikių vartotojų aptarnavimu tobulinimui.

Bibliotekos kultūrinių renginių ir parodų organizavimo žinių tobulinimas aktualus 7 KLAVB specialistams (13,7 proc.). 2021 m. tyrimo duomenimis, parodų rengimas buvo aktualus 35,3 proc. (12) respondentų. Sumažėjęs poreikis gali būti siejamas su 2022 m. KLAVB organizuojamų renginių ir parodų rengimo bei viešinimo tvarkos aprašo parengimu, kuriame pateikiama renginių ir parodų planavimo ir patvirtinimo tvarka, organizavimo sąlygos, viešinimo taisyklės ir kt. Dokumentas laisvai prieinamas bibliotekos intranete visiems KLAVB specialistams. **Renginių fotografavimą, įgarsinimą, apšvietimą pasirinko** 5 respondentai (9,8 proc.).

Bibliotekų valdymo žinių tobulinimas aktualus 6 KLAVB specialistams (11,8 proc.), dalyvavusiems apklausoje. Bibliotekos, kaip organizacijos valdymas apima planavimo, organizavimo, lyderystės, kontrolės, inovacijų valdymo, komandinio darbo ir kt. sritis. Valdymo įgūdžių tobulinimas gali padėti įgyvendinti bendrus bibliotekos tikslus.

Projektų rengimas ir valdymas aktualus 5 apklausoje dalyvavusiems specialistams (9,8 proc.). 2021 m. tyrimas atskleidė, jog projektinių paraiškų rengimo (pradžiamokslio) mokymų pageidavo 41,2 proc. respondentų, o mokymų atsisakė 58,8 proc. Dauguma apklaustųjų nurodė, jog bent vieną kartą yra rengę projektines paraiškas ir pirmenybę teikia projektinių paraiškų rengimo ir valdymo mokymams pažengusiesiems. Tokiuose mokymuose dalyvauti ir kompetencijas tobulinti išreiškė norą 55,8 proc. respondentų. 2023 m. sumažėjęs poreikis tobulinti projektų rengimo ir valdymo žinias gali būti siejamas su mokymų „Projektinių paraiškų rengimas ir projektų valdymas“, „Projektų valdymas“ organizavimu KLAVB (ir regiono SVB) specialistams.

Ištaigos atstovavimo žinių gilinimas svarbus 5 respondentams (9,8 proc.). Siekiant sėkmingai atstovauti bibliotekai, reikia pažinti vartotojų tikslines grupes ir žinoti kokią įtaką norima daryti. Sėkmingas įstaigos atstovavimas prisideda prie bibliotekos tikslų įgyvendinimo.

Tobulinti ***informacijos teisės ir intelektinės nuosavybės teisės*** žinias poreikį išreiškė 5 respondentai (9,8 proc.).

Dokumentų sisteminimas ir dalykinimas domina 4 respondentus (7,8 proc.). 2021 m. tyrimo duomenimis, šią kompetenciją (tarptautinio standarto bibliografinio aprašo (ISBD) taikymas bibliografiniams įrašams UNIMARC formatu; sisteminimo ir dalykinimo metodikų naujovės; fondų formavimo kryptys, bibliotekos informacinių išteklių sudarymas/nurašymas) tobulinti pageidavo 30,3 proc. KLAVB specialistų.

Mažiausiai aktualios kompetencijos, kurių tobulinimas aktualus KLAVB specialistams, yra ***informacijos valdymas, analizės metodai ir įrankiai***, aktualūs 3 KLAVB specialistams (5,9 proc.). Mažas susidomėjimas gali būti susijęs su siaura mokymų sritimi, mažu KLAVB specialistų, kurių domėjimosi sritis yra informacijos valdymas, skaičiumi. Taip pat mažas domėjimasis matomas ***kultūros paveldo objektų skaitmeninimo*** veikloms, kurios taip pat aktualios 3 respondentams (5,9 proc.). ***Kraštotyros veiklos*** tobulinimas domina tik 2 KLAVB specialistus (3,9 proc.). Mažas poreikis gali būti siejamas su siaura kraštotyros ir skaitmeninimo veiklos sritimi ir mažu KLAVB specialistų, vykdančių kraštotyros ir skaitmeninimo veiklas skaičiumi bibliotekoje.

Respondentų siūlomi mokymai / stažuotės

Apklausoje respondentams buvo siūloma teikti savo mokymų / stažuotės temas, kuriose nori dalyvauti ir ugdyti profesines bei specialiąsias kompetencijas. Iš viso 11 KLAVB specialistų, dalyvavusių apklausoje, pateikė siūlymus, kokiose bibliotekinio darbo srityse pageidauja tobulinti kvalifikaciją. Du respondentai pateikė pasiūlymus dalyvauti patirties pasidalijimo stažuotėse kitose Lietuvos ir užsienio šalių bibliotekose: „*Stazuotės kt. bibliotekose, įstaigose gerosios patirties sklaida, pasidalinimas naujovėmis, problemų sprendimas (pvz. LIBIS trikdžiai)*“; „*Bendradarbiavimas su kitomis bibliotekomis. Teisininkės Raimondos Joskaudienės vedami mokymai*“; „*Stazuotė į Estijos vaikų literatūros centrą, stazuotė į HAY literatūros festivalį Velse, Švedijos vaikų literatūros institutą*“.

Du respondentai nurodė norintys gilinti psichologijos žinias: „*Konfliktų valdymas <...> Psichologinė pagalba*“; „*Mokymai ar dirbtuvės darbuotojams apie psichologinę savijautą, perdegimą ir stresą*“. Dar du respondentai nurodė norintys mokymų / stažuotės, kultūros paveldo

tema: „Stazuotė „Kultūros paveldo fondų tvarkymas viešinimas ir panauda“; „<...> paveldo apsauga“.

Toliau siūlomi įvairių sričių mokymai ir stazuotės: „Kompiuterinio raštingumo“; „Dizaino kūrimo įrankis „Figma“; „biblioteka straipsnių paieška, edukacinių užsiėmimų programos parengimas“; „Vadovavimas ir lyderystė, strateginis valdymas, vadovų koučingo mokymai“; „Pokyčių valdymas: pokyčių reikalingumas, argumentacija pokyčiams, pokyčių komunikavimas“; „Organizacinės kultūros formavimas, užsienio kalbų įgūdžių tobulinimo stazuotės <...>“.

Kontaktinius mokymus, kaip priimtinausią mokymosi formą, nurodė didžioji dalis apklausos dalyvių – 39 respondentai (76,5 proc.) (*diagrama 4*). **Nuotoliniai mokymai** priimtini 27 respondentams (53 proc.). **2–3 dienų kursai** aktualūs 15 KLAVB specialistų (29,4 proc.), **stazuotės** – 14 specialistų (27,5 proc.). Mažiau aktualūs **seminarai** – juose dalyvauti pageidauja 12 respondentų (23,5 proc.), **kūrybinėse dirbtuvėse** – 10 respondentų (19,6 proc.), **patirties pasidalijimo diskusijose** – 9 respondentai (17,6 proc.). Mažiausiai aktualios mokymosi formos – **asmeninės konsultacijos**, kuriose dalyvauti norėtų 4 apklausos dalyviai (7,8 proc.), **konferencijose** – 3 apklausos dalyviai (5,9 proc.).

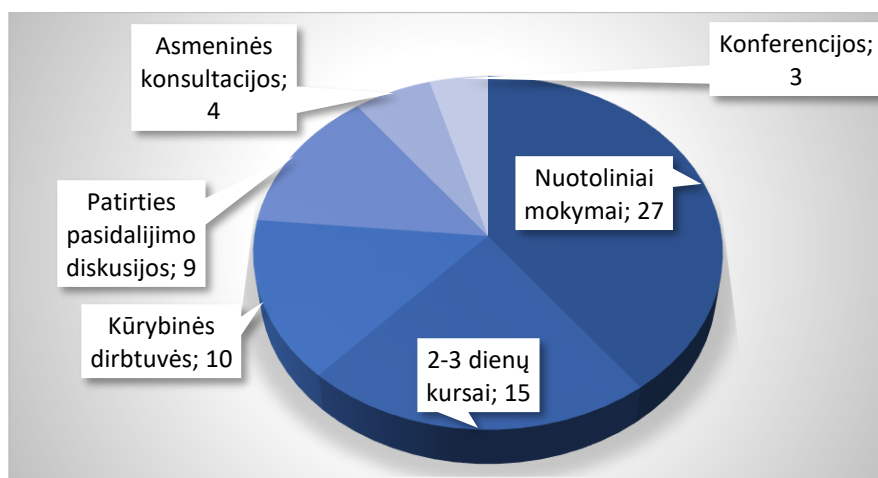

Diagrama 4. KLAVB specialistų mokymosi formos poreikis

IŠVADOS

1. Apklausoje dalyvavo daugiau nei pusė visų KLAVB darbuotojų arba 60 proc. bibliotekos specialistų. Tyrimo rezultatai parodė, jog bendrųjų kompetencijų srityje KLAVB specialistus labiausiai domina efektyvios komunikacijos žinių tobulinimas (51 proc. respondentų) ir streso valdymo įgūdžių tobulinimas (43 proc.). Mažiausiai aktualios bendrosios kompetencijos – lankytojų aptarnavimo kultūra ir vartotojų teisių apsauga (15,7 proc.), teisės pagrindai (15,7 proc.), emocinis intelektas (7,8 proc.).

2. Didžiąją dalį KLAVB specialistų, dalyvavusių apklausoje, domina užsienio kalbų tobulinimo galimybė. Šią kompetenciją pasirinko 27,5 proc. respondentų. 25,5 proc. KLAVB specialistų aktualus bibliotekos informacijos išteklių (fondo sudarymas, organizavimas, panaudojimas, apsauga) žinių ir įgūdžių tobulinimas, 25,5 proc. – vidinės komunikacijos, organizacinės psichologijos žinių tobulinimas.
3. Mažiausiai aktualios profesinės ir specialiosios kompetencijos, kurias tobulinti pasirinko KLAVB specialistai, yra šios: dokumentų sisteminimas ir dalykinimas (7,8 proc.), informacijos valdymas, analizės metodai ir įrankiai (5,9 proc.), kultūros paveldo objektų skaitmeninimo (5,9 proc.), kraštotyros veiklos (3,9 proc.). Mažas susidomėjimas siejamas su siaura kompetencijų sritimi, mažu bibliotekos specialistų skaičiumi, kuriems gali būti aktualūs mokymai.
4. Daugiausiai apklausos dalyvių mano, kad priimtinausia mokymosi forma – kontaktiniai mokymai (76,5 proc.). Mažiausiai aktualios – asmeninės konsultacijos (7,8 proc.) ir konferencijos (5,9 proc.).
5. Respondentai, išsakę savo nuomonę apie mokymus ir stažuotes, daugiausiai pageidavo tobulinti psichologijos žinias, dalyvauti patirties pasidalijimo stažuotėse užsienio šalių bibliotekose, gilinti žinias, susijusias su kultūros paveldo veikla bibliotekose.

KLAVB darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas

Šiuo metu atliekama Klaipėdos apskrities Ievos Simonaitytės viešosios bibliotekos specialistų kvalifikacijos tobulinimo poreikių apklausa, kurios tikslas – sužinoti, kokių profesinių, specialiųjų ir bendrųjų žinių trūksta mūsų bibliotekos specialistams ir kuriose srityse pageidaujama tobulinti kvalifikaciją.

Apklausoje rezultatai bus naudojami sudarant kompetencijų ugdymo planus, organizuojant mokymus KLAVB ir regiono bibliotekų specialistams.

Jūsų nuomonės lauksime iki š. m. birželio 5 dienos (imtinai). Kilus klausimams dėl anketos pildymo rašykite el. p.: z.jonaitiene@klavb.lt

1. Jūsų pareigos*

- Padalinio vadovas
- Vyr. bibliotekininkas
- Vyresn. bibliotekininkas
- Bibliotekininkas
- Vyresn. metodininkas
- Vyr. metodininkas
- Edukatorius
- Kita.....

2. Kokias bendrąsias kompetencijas pageidaujate tobulinti*:

Pažymėkite 1-5 tinkančius variantus.

- Komandinis darbas
- Efektyvi komunikacija
- Streso valdymas
- Emocinis intelektas
- Kritinis mąstymas
- Derybos ir konfliktų valdymas
- Psichologija (įvairaus amžiaus tarpsnio ypatumai, bendravimas su psichinę negalią turinčiais asmenimis ir pan.)
- Skaitmeninis raštingumas
- Medijų ir informacinis raštingumas
- Lankytojų aptarnavimo kultūra ir vartotojų teisių apsauga
- Viešasis kalbėjimas
- Kūrybinis mąstymas
- Kalbos kultūra
- Raštvedyba
- Teisės pagrindai
- Kita.....

3. Kokias profesines ir specialiąsias kompetencijas pageidaujate tobulinti*:

Pažymėkite 1-5 tinkančius variantus.

- Bibliotekų valdymas (veiklos planavimas, vertinimas ir kontrolė, efektyvumo didinimas, kokybės valdymas ir t.t.)
- Įstaigos atstovavimas
- Informacijos valdymas, analizės metodai ir įrankiai (statistinių duomenų analizė, tyrimų metodologija ir metodai ir kt.)
- Informacijos paieškos strategija, paieškos rezultatų vertinimas ir efektyvus panaudojimas (darbas su vartotojais)
- Rinkodara
- Duomenų apsauga ir atviroji prieiga
- Informacijos teisė ir intelektinės nuosavybės teisė

- Išorinė komunikacija, viešieji ryšiai
- Vidinė komunikacija, organizacinė psichologija
- Dokumentų sisteminimas ir dalykinimas
- Bibliotekos informacijos ištekliai (fondo sudarymas, organizavimas, panaudojimas, apsauga)
- Kraštotyros veikla (fondo sudarymas, kraštotyros duomenų bazės sudarymas, kraštotyros darbų rengimas ir pan.)
- Kultūros paveldo objektų skaitmeninimas (dokumentų atrankos kriterijai, skaitmeninimo metodika ir pan.)
- Pedagogika
- Andragogika
- Knygų populiarinimo ir skaitymo skatinimo strategijos
- Specialiųjų poreikių vartotojų aptarnavimas
- Biblioterapija
- Inovatyvios technologijos ir skaitmeninės inovacijos
- Paslaugų ir produktų viešinimas, auditorijų plėtra
- Projektų rengimas ir valdymas
- Bibliotekos kultūrinių renginių ir parodų organizavimas
- Edukacinių programų kūrimas, organizavimas ir įgyvendinimas
- Mokymų programų rengimas
- Renginių fotografavimas, įgarsinimas, apšvietimas
- Užsienio kalbų kursai
- Kita.....

4. Kuri mokymosi forma Jums priimtinausia?*

Pažymėkite 1-3 tinkančius variantus.

- Kontaktiniai mokymai
- Nuotoliniai mokymai
- Seminarai
- Kursai (2-3 d.)
- Konferencijos
- Stažuotės
- Patirties pasidalijimo diskusijos
- Asmeninės konsultacijos
- Kūrybinės dirbtuvės
- Kita.....

5. Jūsų siūlomi mokymai / stažuotės.....

6. Jūsų vardas, pavardė*.....